

קליטת ילדי פליטי אוקראינה במערכת החינוך

נייר עמדה לקראת דיון בוועדת החינוך, מאי 2022

נכון לאמצע אפריל 2022 ומאז פרוץ המלחמה באוקראינה הגיעו לישראל כ-17,000 אזרחי אוקראינה שאינם "זכאי שבות" ובתוכם 5400 ילדים. בעקבות הגעתם הוקם מוקד [צו השעה - מוקד סיוע הומניטרי](#) לנמלטי המלחמה באוקראינה השוהים בישראל. הסיוע ההומניטרי כולל מעטפת מסוימת של מענים רפואיים וסוציאליים. ממעטפת מענים זו, ומפעילות המוקד בכלל, מודרים באופן רשמי מי ששהו בישראל לפני יום 24.2.2022, הדרה שיש לקוות שתבוטל בהקדם, שהרי גם לגביהם הכירה ממשלת ישראל בכך שאין אפשרות להרחיקם לאוקראינה לעת הזאת. מכל מקום, **מעטפת התמיכה הניתנת למי שהגיעו מאז פרוץ המלחמה לא כללה עד כה את קליטת הילדים במערכת החינוך, והם זכאים ל"פעילות הפגה ופנאי" בלבד.**

אי-קליטת הילדים כבר יותר מחודשיים במערכת החינוך אינה עולה בקנה אחד עם זכותם לחינוך המעוגנת בד"ר הישראלי והבינלאומי. הזכות לחינוך היא זכות יסוד מרכזית במדינת ישראל, והיא מעוגנת בחוק, בפסיקת בית המשפט העליון ובחוזרי מנכ"ל משרד החינוך. בחוזר מנכ"ל תש"ס 10/א) הדן ב"ילדי עובדים זרים" נכתב: "חוק חינוך חובה התש"ט (1949) חל על כל ילד הגר בישראל, ללא קשר למעמדו במרשם האוכלוסין במשרד הפנים. ... משרד החינוך, הרשויות המקומיות ומנהלי בתי הספר יעניקו לתלמידים אלה את מלוא חינוכם על פי צורכיהם"; הנחיה זו יפה לכל הילדים החיים בישראל וראוי להחילה לאלתר גם על הילדים שהוריהם אזרחי אוקראינה. זאת במיוחד לאור העובדה שמדינת ישראל התירה לילדים ולהוריהם להישאר בתחומה, תוך הכרה בכך שלא ניתן להרחיקם בעת הזאת מישראל.

נציגת משרד החינוך הבטיחה בדיון בוועדה לזכויות הילד, שהתקיים ביום 10.5.22, שהילדים ייקלטו במערכת החינוך בחלוף שלושה חודשים מיום הגעתם לישראל. אין שום סיבה להמתין ליום המדויק (וממילא הגעתו קרובה). לפי מצב הדברים כיום, כשהקרבות באוקראינה ממשיכים במלוא עוזם, ברור כשמש שבחלוף שלושה חודשים הילדים והוריהם עדיין יהיו כאן.

ילדים, ובפרט ילדים שנקרעו באחת מכל מה שהכירו והופרדו מחבריהם ומבני משפחה, זקוקים למעטפת חינוכית אמיתית. השארתם ללא מסגרת מקצינה את מצב הדחק של הילדים ומשפחותיהם, מגבירה את הסיכון לשלומם הנפשי ופוגעת בהתפתחותם התקינה. זאת על אחת כמה וכמה לגבי ילדים עם צרכים מיוחדים או ילדים במצבי סיכון.

יש להיערך מידית לקליטת הילדים במערכת החינוך שכן גם לפי משרד החינוך חלקם צפויים להיקלט כבר החודש. קליטת הילדים צריכה לכלול מעטפת חינוכית, פדגוגית ורגשית מלאה, המתאימה לילדים שלהם רקע טראומטי ורקע הגירתי גם יחד. מערכת החינוך היא זו שאחראית על מתן המעטפת הזו ומחזיקה בידע ובמומחיות הנדרשים, ואין למנוע אותה מהילדים האלה, אף לא יום אחד נוסף.

לפרטים נוספים:

עו"ד אורלי לוינזון-סלע, מנהלת המחלקה הציבורית, א.ס.ף - ארגון סיוע לפליטים ולמבקשי מקלט בישראל. orly@assaf.org.il, 0506232586.

ד"ר שני בר-טוביה, מקדמת מדיניות, פורום ארגוני הפליטים ומבקשי המקלט בישראל. Shani.refugeeforum@assaf.org.il, 0524336487.